

Підсумовуючи свій виступ, хотів би зазначити, що сучасна державно-конфесійна політика в Україні покликана стимулювати ефективний розвиток релігійно-церковного комплексу держави, в результаті чого відбуваються важливі зміни в соціальних аспектах діяльності релігійних інституцій.

Вочевидь спрямування на всебічну підтримку суспільно корисних ініціатив релігійних організацій потребує раціонального поєднання загальнодержавних і церковних інтересів, утвердження цілісності духовного національного простору, консолідації конструктивних сил суспільства, здатних забезпечити всебічний розвиток релігійного середовища. У межах такої політики надзвичайно важливо враховувати відкритість глобального світу, багатоманітність конфесійних відмінностей, їхньої постійної трансформації у суспільній свідомості.

ЛЮБОМИР ГУЗАР ■

УКРАЇНА ЯК «ЕКУМЕНІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ»

Насамперед хотів би зробити пропозицію, щоб такі зустрічі відбувались доволі часто, але також з обмеженою тематикою, щоб можна було сконцентруватись на певних питаннях. Пан Юрій Богуцький почав свою доповідь, свою презентацію, цитуючи великого, славного грецького філософа Сократа: «Знаю, що нічого не знаю...». Але, я так думаю, що він доказав, що так, як і Сократ, він дуже багато знає. Дав нам вступ і, так би сказати, розвинув перед нами широку тематику, яку ми хочемо за один раз розв'язати. Я хотів би тільки до того, що сказав пан Богуцький, зробити невеличку заувагу: було згадане, що є два напрацьовані законопроекти. Але мені здається, що нам треба бути свідомими, що також і Державний комітет разом із представниками Всеукраїнської Ради Церков випрацювали Концепцію відносин держави і Церков. Хтось би запитав: «Навіщо це?» Мені здається, що без цього годі нам іти вперед. Наша держава дуже молода – 20 років. Перед тими 20 роками держава була зовсім іншою, іншим було ставлення до Церков. А з іншого боку, також і Церкви мали інше наставлення до того режиму, який тоді панував. Якщо ми хочемо справді налагодити відносини держави і Церков, нам треба робити це не на підставі минулого, давноминулого, але на підставі певної випрацьованої Концепції, яка буде нормувати всі законодавства і всі акції з обох сторін: і держави, і Церков. Без цього, мені здається, будь-які закони будуть завжди дефективними. Тому така Концепція в принципі вже є випрацьована. Мені здається, що Верховна Рада повинна це дуже серйозно взяти під увагу, прийняти таку Концепцію і вже на її підставі йти крок за кроком далі, щоби врегулювати законодавчо, практично ці відносини. Це була б дуже важлива справа.

Згадували про рівне ставлення до всіх Церков і релігійних організацій в Україні. На жаль, бачимо, що під цим оглядом є певні недотягнення, є певні ставлення нерівності. І мені здається, що на це треба конечно звернути увагу і з боку Церков, але ще важливіше – з боку влади.

Дуже важливо говорити про повернення майна, про так звану реституцію. Говоримо про храми, культові будівлі, але мені здається, що це дуже коротка відповідь, бо у Церков забрали набагато більше. Сьогодні маємо труднощі, тому що ми не маємо тих фінансових засобів, які ми колись мали і які у нас насильно забрали. Держава мусить подумати про те, щоби це також віддати. Я не кажу, що це потрібно віддавати впродовж наступного року. В Італії з часу утворення Італійської республіки аж до порозуміння, яке настало між Церквою і тоді ще урядом Муссоліні,

забрало 60 років. Так що це не легка проблема і ми не очікуємо легких, швидких розв'язок, але очікуємо розв'язання.

Я хотів би сказати кілька слів щодо відносин між різними конфесіями, Церквами, релігійними організаціями у нашій країні. Вже майже 10 років тому Іван Павло II, відвідуючи Україну, назвав нас «єкуменічною лабораторією». В нас діються певні речі, які не діються в інших державах. Наприклад, існування Всеукраїнської Ради Церков чи інших подібних організацій. В нас це вже є понад 10 років. Як мене поінформували, у Франції лише на минулому тижні щось подібне змогли організувати. Отже, ми маємо, так би мовити, певні думки, певні способи, над якими нам треба добре попрацювати. Вони дають нам велику надію, бо є люди із Всеукраїнської Ради Церков, які готові співпрацювати з державою, щоб випрацювати наші відносини і творити щось справді гарне.

Ще хотів би сказати дещо щодо нашого законодавства. Виходить, що в Україні Церков немає, в Україні є громади і управління. Ми говоримо про Церкви, які, згідно із законом, не існують, тому потрібно було б подбати про те, щоби Церква могла взяти повну відповідальність за те, що вона робить, або держава, відповідно, за те, що вона робить для Церкви.

Ще один момент було згадано: про Баламанд і про тих нещасливих греко-католиків, уніатів, які у всьому винні. Якби їх не було, то був би у світі «святий мир». Але, як ви знаєте, вони винні у тому, що Папа і Патріарх Московський не можуть зійтися. Вони винні й у багатьох інших речах. Одним словом, великі замішання у цілому світі.

Я хотів би зробити два спостереження. Прошу сказати мені, що таке є «уніатизм», бо я не знаю. А друга річ – прошу доказати вину греко-католиків. Що ми зробили і кому ми робимо якусь кривду? Прошу доказати документально, навіть через суд, якщо того хочете.

Ще одна дуже важлива річ була згадана: про відносини між Католицькою і Православними Церквами. Дозвольте мені зробити таке трохи драматичне ствердження: я чомусь підозрюю, що ми замало хочемо справжньої єдності. Якби ми дуже хотіли єдності, то б ми її вже мали. Щось ми трошки заслабо хочемо. Ми не готові пожертвувати дуже багато заради того, щоби справді між християнами була справжня єдність. І то із всіх сторін. І я нікого не виключаю. Ми всі християни замало цього хочемо. Але я би сказав ще про одне таке невеличке спостереження. Є міжцерковна комісія, де є католики і всі Православні Церкви, які вже десь від 70-х років працюють, з перервами, але все таки повертаються до спільного столу. Це дуже добре, але це є на рівні богословів і єпископів. Мені здається, що нашим головним завданням сьогодні – всіх нас, будь то католики, православні чи протестанти, всіх християн – пробудити в народі бажання щирої єдності, навчити людей респектувати один одного, служити один одному на рівні народу.

Ми маємо і прикрі досвіди. Візьмімо хоча б Флорентійську унію. Єпископи домовились. Ну і що далі? Нічого з того не було. Це може повторитися знову. Те, що владики, богослови зйдуться і підпишуть кілька документів – це не зробить великої різниці. Різниця є в тому, що народ повинен хотіти, прагнути. А ми мусимо народ до цього виховати.

Ще одне невеличке зауваження. Бачите, ми ті нещасливі греко-католики на кордоні між двома великими культурами: візантійською і латинською, між римським католицизмом і тим конфесійним православ'ям, бо ми себе бачимо як православні в єдності з Римською Апостольською столицею. Я хочу вас запевнити, що ми робимо конкретні заходи в Римі, щоби представити позицію східних християн. Три тижні тому відбулося пленарне засідання Папської Ради для з'єднання християн, головою якої колись був кардинал Каспер, а тепер є кардинал Кох. Я був присутній на цьому засіданні і був одним із представників Східної Церкви, які говорили про ті проблеми, які справді перешкоджають нам, щоби оті всі богословські труднощі не були справді труднощами. Одним словом, хочу вас запевнити, що те, що можемо – робимо. І якщо можете, будь ласка, підтримайте нас своїми молитвами. Дуже дякую за увагу!